

Kıran, Ayşe, Ece Korkut ve Suna Ağıldere, (2003), **Günümüz Dilbilim Çalışmaları**, İstanbul: Multilingual.

Dr. Kamil İşeri
Niğde Üniversitesi

Bir bilim dalında yapılan çalışmaları bir kitapta toplayabilmek çaba ve özveri isteyen bir iştir. Ülkemizde dilbilim kuramlarına dayalı çalışmaların arttığı gözlenmekte olsa bile yeterli olup olmadığı konusu tartışma götürmektedir. Ülkemizde yapılan dilbilime dayalı çalışmalar, ülkemiz dışında yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında ülkemizde yapılan dilbilim çalışmalarının boyutu ve gelinen nokta ortaya çıkmaktadır. Ancak, ülkemizdeki bilimsel çalışma koşulları göz önünde bulundurulduğunda ise dilbilimcinin işinin bir hayli güç olduğu da ortaya çıkmaktadır. Bütün olumsuzluklara karşın ülkemizde yapılan dilbilimsel çalışmaların -sayıca az olduğu söylene bile-nitelik açısından yetkin çalışmalar olduğu görülmektedir. Bunun yanında eskiye göre olumlu yönde önemli aşamalar kaydedildiği, genel tanıtım (general) çalışmalarından daha özel (specific) çalışmalara yönelindiği de gözden kaçmamaktadır. Günümüz bilimsel çalışmalarının zorunlu kıldığı alanlararası çalışmalara koşut olarak dilbilimsel kuramlara dayalı çalışmaların sayısı ve niteliği gün geçtikçe artmaktadır.

Günümüzde bilimsel çalışma yapmanın kimi güçlükleri olduğu gibi dilbilim alanında çalışma yapmanın da alana özgü kimi güçlükleri bulunmaktadır. Bilimsel çalışmaların güçlüklerinin nedenlerinden biri ve en önemlisi de ilgili çalışmalara kaynaklık edecek çalışmaların bir yandan ortaya konması diğer yandan bu çalışmaların yaygın biçimde kullanıma sunulması eksikliğidir. Tanıtılacak kitap, “bu eksikliği tam olarak olmasa da -ki eksiklikler bir kitapta ve bir kitapla giderilemez- giderme amacını taşımaktadır.” denebilir. Birbirinden değerli kalemlerden çıkmış, birbirinden değerli çalışmaların bir araya getirilerek yayımlanmasının ve okurlara (araştırmacılara) sunulmasının emek isteyen bir iş olduğunu söylemek bile fazla olabilir. Kıran, Korkut ve Ağıldere’nin titiz çalışmaları sonucu, alan uzmanları tarafından ortaya konmuş çalışmaların bir araya getirilerek yayımlanan bu kitap, bilimsel yaşamda aşama kaydetmek isteyen araştırmacılara örneklik, kılavuzluk ve kaynaklık etme gereksinimini karşılama gibi bir özellik taşımaktadır. Bu kitabın en önemli yanı ise günümüz dilbilim

çalışmalarını olabildiğince geniş çerçevede ele alması ve alanının uzmanı ve alanında söz sahibi, yetkin bilim insanları tarafından yapılmış çalışmaları bir araya getirmesidir.

Bu kitapta Türk üniversitelerinin değerli bilim insanları yanında yabancı bilim insanların çalışmalarına da yer verilmektedir. Kitapta dilbilim alanlarına ilişkin 20 özgün çalışma yer almaktadır. Her çalışmanın yazarı kendi alanında yetkin ve söz sahibi kişilerden oluşmaktadır. Kitabın sonunda çalışmaların yazarlarına ilişkin kısa bilgi verilmektedir. Günümüz dilbilim çalışmaları elbette 20 makaleyle sınırlı değildir, ancak kitabın oylumu düşünülürse yeterli sayıda makaleye yer verildiği görülmektedir.

Kitapta, *biçimbilim, anlambilim, sözdizim, toplumdilbilim, söylem çözümlemesi, göstergebilim ve sözcelem* kuramlarına dayalı çalışmalar yanında alan tanıtımına ilişkin çalışmalar da yer almaktadır. Alan tanıtımına ilişkin yazılardan biri Zeynel Kıran'a ait: *Dilbilimin Alanları* (s.9-18). Bu çalışmada dilbilimin çalışma alanları kısa ve özlü bir biçimde tanıtılmaktadır. Yazar, dilbilim çalışmalarını ikiye ayırarak tanıtmaktadır: *Genel ve Uygulamalı Dilbilim*. İkinci tanıtım yazısı ise yabancı yazar Christos Clairis'e ait: *İşlevsel Dilbilim* (s.19-25). İşlevsel dilbilim örneklerle ve genel bir biçimde tanıtılmaktadır. Diğer tanıtım yazısı ise Doğan Aksan'a ait: *Anlambilim Açısından Türkçenin Sözvarlığı* (s. 26-34). Aksan, çalışmasında Türkçenin sözvarlığını anlambilim açısından örnekleriyle incelemektedir. Çalışmasına dilbilimle ilgili genel bir girişle başlayan Aksan, *Yapı, Biçim Özelliklerinin Kavramlaştırma-Adlandırma Açısından Türkçeye Kazandırdıkları, Somut Anlatım Dili: Türkçe ve Anlatım Yollarını Genişleten Etkenler* anabашlıklarıyla çalışmasını oluşturmaktadır. Çalışmanın sonunda uzun yıllar yabancı dillerin etkisinde kalan Türkçenin, sözvarlığının anlambilim açısından belirgin bir zenginlik taşıdığı, bu niteliğin kendi yapı özelliklerinin yanı sıra kavramlaştırma, anlamlama yönündeki yaratıcılığın kaynaklandığı ileri sürülmektedir.

Tahsin Yücel'e ait çalışma ise *Sanma, Bilme ve İnanma* (s.35-42) kavramlarına ilişkindir. Üç ayrı kavramın kimi dillerde aynı sözcükle karşılanmasının insan zihninde birbirinin yerini almasına ve birbirlerini koşullandırmalarına bağlanmaktadır yazar tarafından. Her *inanmanın* önünde *sanma* bulunmaktadır. Ama *inanma* ile *bilme* arasındaki ilişkiler karmaşıktır. O. W.'ın bir anlatısında sınırlar bunları. Yücel, bu

çalışmasında *sanma*, *bilme* ve *inanma* koşullarını *doğruluk* koşullandırımından bağımsız olarak ele almanın zor olduğu sonucuna ulaşmaktadır.

Bilmek ve İstemek Kiplikleri Açısından Özne (s.43-56)'yi ele alan çalışma Doğan Günay'a ait: Günay, göstergebilim kuramında yer alan dört kiplikten ikisini Behçet Necatigil'in **Yıldızlara Bakmak** (kısa tiyatro metni) adlı anlatısında incelemektedir. Öncelikle kiplik kavramını göstergebilimdeki anlamıyla tanımlayarak *geçirgen ve yalın ilişkiler* açısından kipliklerin iki grupta toplandığını dile getirmektedir. Buna göre istemek ve bilmek kiplikleri yalın ilişkileri belirtmektedir. Bir anlatı izlencesi sırasında işlemci öznenin üzerine aldığı görevi, sorumluluğu edinç aşamasında yani eyleme geçmeden önce kendi durumunu değerlendirme aşamasında gerekli olan dört temel kiplikten ikisidir. Günay, çalışmasının sonunda, incelediği anlatı izlencelerine dayanarak her anlatı izlencesinin öznelerindeki *bilme* ve *isteme* kipliklerinin biçim ve tutumlarında farklılık olabileceği sonucuna ulaşmaktadır.

Nedret Öztokat'a ait *Tiyatroya Göstergebilimsel bir Bakış* (s. 57-67) adlı çalışmada 'Tiyatro' söylemine göstergebilimsel bir yaklaşım sergilenmektedir. Saussure ve Pierce'in gösterge kuramlarına değinilerek *yapay* ve *doğal* gösterge ayrımına gidilip tiyatro göstergesinin doğal göstergenin yapaylaşması olduğu dile getirilmektedir. Çalışmaya göre, bu yapaylaşma gerçeklik izlenimi uyandırma amacı güttüğünden doğal göstergelerin tiyatrodaki yapaylaştığı belirtilmektedir.

Kitabın bu bölümünde görünüş kuramına ilişkin art arda iki çalışma yer almaktadır. Bunlardan ilki Yeşim Aksan'a ait: *Kılınış Ulamına Yaklaşımlar ve Türkçe'de Kılınış* (s. 68-81). Yeşim Aksan, bu çalışmasında görünüş kuramına ilişkin farklı yaklaşımların sunduğu kılınış sınıflamalarını tanıtarak Türkçe eylem öbekleri için önerilen sınıflamaları tartışmaktadır. Çalışmanın sonunda Türkçeye ilişkin görünüş ve kılınış çalışmaları dile getirilerek alana katkı sağlayacağı düşünülen araştırma konuları önerilmektedir. Çalışmanın yazarı Türkçe üzerinde durulması gereken konunun ad ya da sıfat tabanlı türemiş eylemlerin kılınış özelliklerinin saptanmasına ilişkin çalışmaların yapılması ve bu çalışmaların sonucunda elde edilen bulgular ışığında Türkçe eylem öbeklerinin kılınış sınıflamasının yeniden değerlendirilmesinin uygun (mümkün)

olacağı sonucuna ulaşmaktadır. Çalışmanın sonuna kılınıyla ilgili kimi terimler ve anlamları eklenmiştir. Bu durum görünüş ve kılınış kuramlarıyla doğrudan ilgilenmeyenler için metnin anlaşılabilirlik düzeyini artırmaktadır.

Görünüş kuramına ilişkin ikinci çalışma Seda Gökmen'e ait: *Görünüş Kuramı Çerçevesinde Zaman Belirteci-Hâl Türü Etkileşimi* (s. 82-97). Gökmen çalışmasında görünüş kuramları çerçevesinde zaman belirteçleri ve hal türleri arasındaki etkileşimi 2.5 ve 4 yaşları arasındaki çocukların dil edimlerinden elde ettiği verilere dayanarak ortaya koymaya çalışmaktadır. Gökmen çalışmasının sonucunda çocukların dil kullanımından hareketle zaman belirteçlerinin kullanımına ilişkin elde edilen bulguların yetişkinlerin dil kullarımlarına da ışık tutabileceğini savunmaktadır. Başka deyişle eylemlerin sözcüksel görünüşleri zaman belirteçleriyle birliktelik koşullarına göre elde edilen her bulgu yetişkinlerin dil kullarımlarına ilişkin çalışmalarda kullanılabilirliği gibi yetişkinlerin de dil kullarımlarında benzer sonuçlara ulaşılabilir.

Sözdizim alanına ilişkin bir çalışma da N. Engin Uzun'un kaleminden çıkmaktadır. *Levin 1993'ün Sözlüksel Üye Değişimleri: Türkçe Üzerine bir Deneme* (s. 98-120). Uzun çalışmasında, Türkçe'de üye değişiminin, eylem köküne eklemeye yapılarak edilginleştirme, ettirgenleştirme, dönüşleştirme ve işteleştirme adı altında dört ayrı süreçle sergilendiğini belirtmektedir. Çalışmasında Levin 1993'te İngilizce için yapılan belirlemeleri temel alan Uzun, bu belirlemeleri Türkçe üzerinde denemektedir. Böylelikle İngilizce ve Türkçe arasındaki farklılıkların yanı sıra Türkçe'deki üye yapısı değişimleri ve bunu yapan eylemler üzerine geniş bir gözlem ortaya konmaya ve karşılaştırmalı bir değişimler listesi denemesi yapılmaya çalışılmaktadır. Çalışmasının sonunda Uzun, çalışmanın geniş datalar üzerinde de denemesi gerektiğini ileri sürmekle birlikte İngilizce'deki değişimlerin yarısı Türkçe'de de yer aldığını, Türkçenin dilbilgisinde sözlüksel değişimin önemli bir yer tuttuğunu dile getirmektedir. Çalışmasına ek olarak İngilizce'de ve Türkçe'de *Üye Değişim Türlerine* ilişkin bir liste yer almaktadır.

Türkçe Metinlerde Bağdaşıklık ve Tutarlılık (s.121-132) adlı çalışma İrem Onursal'a ait. Onursal, çalışmasında metin kavramının kökenine değinerek metnin

söylemde nasıl ayrıldığına ilişkin kuramsal bilgiler vermekte ve metni çözümleme koşullarını irdelemektedir. Baugrande ve Dressler'in metinsellik ölçütlerinden metin merkezli ölçütleri oluşturan **bağdaşıklık** ve **tutarlılık** üzerinde durarak bu ölçütleri türlü metinlerde örneklendirmekte ve göstermektedir. Bağdaşıklık öğelerinden *artgönderim*, *öngönderim* ve *bağlantı* öğelerinin metindeki görünüşleri örneklerle gösterilmektedir. Metinlerin biçimsel ve anlamsal-mantıksal bütünlüğünü oluşturan bağdaşıklık ve tutarlılık, anlamlandırma ediminde önemli rol oynamaktadır. Çalışmada bağdaşıklık göstergesi olan dilsel öğelerin, metnin anlamsal tutarlılığının sağlanmasına yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Dilbilimsel Şiir Çözümlenmeleri (s.133-142) adlı çalışma Ece Korkut'a ait. Korkut, yazınsal metin türü olan şiirde biçimsel ve anlamsal çözümlemelerde kuramsal dayanak olarak dilbilimsel-göstergebilimsel bir yaklaşım sunmaktadır. Dil çalışmalarını özetleyerek şiir çözümlemelerinde biçim ve anlam düzeylerinin bir düzen oluşturma çabasıyla kaynaklandığını ileri sürmektedir. Şiirsel bir söylemde biçim ayrıcalıklı bir yer tutmaktadır ve çözümlemenin ilk aşamasını oluşturmaktadır. Korkut çalışmasında dilbilim öncesinde yapılan şiir çözümlemelerinde düşünsel ve yazınsal eleştiri düzeyinde kalındığı, şairin yaşamöyküsü, söz sanatları, biçim ve izlek yorumları ile sınırlı tutulduğunu, ancak doğrudan dili ve yaratıcı öznenin dile katkısını öne çıkaran sesbilim, sözcükbilim, anlambilim, sözcelem gibi dilbilimsel kuramların şiire getirdiği katkının yadsınamayacağını vurgulamaktadır.

Siyasi Söylemde Eğretileme ve Düzdeğişmece (s.143-155) adlı çalışma Suna Ağıldere'ye ait: Ağıldere, çalışmasında söylem kavramının kimi tanımlarına yer vererek örnek metinlerinde Vardar'ın tanımını temel aldığını belirtmektedir. Aynı zamanda da dilin işlevlerine değinerek siyasi söylemde dilin çağrı işlevinin ön plana alındığını dile getirmektedir. 1999 yılı seçimleri sırasında parti başkanlarının konuşmalarını değerlendiren Ağıldere, parti başkanlarının konuşmalarında eğretileme ve düzdeğişmece olarak adlandırılan söz sanatlarını kullandıkları sonucuna ulaştığını bildirmektedir. Dünyanın diğer ülkelerinde yapılan seçimleri de değerlendiren Ağıldere, öne çıkan partilerin başarılarında en önemli etkenin sözbilimi kullanmaları olduğunu söyleyerek 2002 yılında Le Pen'in başarısının arka planında sözbilimi, diğerlerine göre

daha iyi kullanmasının sonucu olduğunu vurgulayarak bu durumu örnek olarak vermektedir.

Mikhail Bakhtin'e Göre Dilde ve Roman Dilinde Çokseslilik (s.156-164) adlı çalışma Dilek Kantara ait: Kantar, çalışmasında öncelikle Bakhtin'in genel dil kuramına, daha sonra ise romandaki dil üzerine yaptığı gözlemlere yer vererek *söyleşimlilik* kavramının Bakhtin'in yapıtlarındaki artalanını ve sınırlarını araştırmaktadır. Kantar, çalışmasını dilde söyleşimlilik ve çoksözlülük, romanda söyleşimlilik başlıkları altında oluşturarak bir sonuca ulaşmaktadır. Çalışmasında Türkçe romanlardan da örnekler vermektedir. Sonuç olarak Kantar, Bakhtin'in söyleşimlilik terimini dört ayrı anlamda ele aldığını ve bunu dilde ve roman dilindeki söyleşimliliğin ana hatlarını incelediğini söylemektedir. Kantar, yazınsal metinlerin incelemesinde geleneksel anlatı ve söylem inceleme yöntemlerinin de roman türünün söyleşimliliğini açıklamak için yardımcı olabileceğini yaptığı incelemelere dayanarak savunmaktadır.

Nathalie Sarraute'un Çocukluk Anıları'nda Aktarılan Söylemin İşlevi (s. 165-174) adlı çalışma Gülnihal Gülmez'in kaleminden çıkmaktadır. Gülmez, çalışmasının temelini sözcük kuramı çerçevesinde oluşturarak aktarılan söylemi dolaysız anlatım, dolaylı anlatım ve dolaylı serbest anlatım olarak ortaya konduğunu ve tanımlanan üç birimden her birinin ayırıcı özelliğini aktaran sözce ve aktarılan sözce arasında kurulan ilişkiye göre belirlendiğini dile getirmektedir. Buna göre aktarılan söylemde ayrışıklık özelliği aynı söyleyenin sözcesinde birden çok **ses** bulunabilmesini söylemde konuşan özne, söyleyen ve konuşucu ayrımıyla ortaya çıkan çokseslilik durumunun gerçekleşme biçimleri olduğunu dile getirmektedir. Gülmez, bütün bu kuramsal belirlemelerini Natalie Sarraut'un **Çocukluk** adlı yapıtından alıntılarla örneklendirmektedir. Böylelikle yazınsal bir metnin örnek alınmasının gerekçesini hem çalışmanın zevk boyutu hem de tüm anlatıya egemen olan tamamıyla aktarılan söylemle oluşturulmuş bir metin özelliği taşıması olarak belirtmektedir.

Dilde Çokseslilik (s.175-192) adlı çalışma kitabın oluşmasında başat rolü üstlenen Ayşe Kıran'a ait. Kıran çalışmasına çoksesliliği belirtmek amacıyla birkaç örnek tümce

sıralayarak ‘İrem Fransa’dan döndü. Oranın çok pahalı olduğunu söyledi.’ sözcesini irdeleyerek **çokseslilikle** ilgili açıklamalarda bulunmaktadır. Çalışmanın başlangıcında bir önceki örneğe karşıtlık oluşturan ‘İrem Fransa’dan döndü. Orası çok pahalıymış.’ Sözcesindeki -miş ekinin çoksesliliği yarattığına ilişkin yargısı Türkçe’de -miş ekinin işlevleri açısından kapsamlı bir çalışmaya tetiklik edecek nitelikte olduğunu göstermektedir. Kıran, çalışmasında sözcelem öznesiyle konuşan özne ayırımını örneklerle açıklayarak *aktarılan söylem, dilde melezlik ya da sözcük sızması, tersinleme* konu başlıklarıyla bütün bu olguları yazınsal metinlerdeki kullanımlarıyla örneklendirmektedir. Oldukça kapsamlı ve örnekleriyle doyurucu çalışmasının sonucunda Kıran, *çoksesliliğin* kağıt üzerinde yazar tarafından yeniden oluşturulduğu, bu karmaşıklığın ancak konu ile ilgili bir bilgi birikiminin gerekliliğini ortaya koyduğu ve her dilin kendine özgü bir dizgesi, her yazarın kendine özgü bir biç(i)mi olduğundan farklı diller ve yazarlar çoksesliliği değişik biçimlerde dile getirdikleri sonucuna ulaşmaktadır.

Yabancı’da Suçlama ve Kanıtlama Süreci (s.193-207) adlı çalışma Fatma Kazanoğlu’na ait. Çalışmasında Ducrot’nun sözcelem tanımına yer veren Kazanoğlu, çalışmasının temelini Sözcelem kuramları üzerine kurmaktadır. Kişi, yer ve zaman belirteçlerinin saptanabilmesi ve sözcelem öznesi, zaman ve uzam hakkında bilgi edinmek, kipleştirmenin yapılaş biçiminin nasıl gerçekleştiğini gözlemleyebilmek için Sözcelemin incelenmesi gerektiğini savunmaktadır. Kazanoğlu, çalışmasında Kanıtlamanın Fransızca bir metinde nasıl gerçekleştiğini ve aynı metnin Türkçe çevirisinde bu kanıtlamanın nasıl aktarıldığını A. Camus’un **Yabancı** adlı yapıtından bir alıntıyla göstermeye çalışmaktadır. Çalışmasının sonucunda Kazanoğlu incelediği metnin Türkçe’ye aktarılmasının oldukça başarılı olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Kazanoğlu’na göre bu metin için ‘kanıtlar ve kanıtlama stratejisi açısından asıl (kaynak) metinle örtüşmektedir.’ denebilmektedir.

A. Culioli’nin Sözcelem modelinin ve kavramlarının tanıtımına yönelik *Sözcelem Dilbilimi ve Üst İşlemcileri* (s.208-214) adlı çalışma Mehmet Baştürk’e ait. Baştürk, çalışmasında Culioli’nin kuramının tanıtımından çok bu modelin kullandığı kavramların genel bir sunumunu yapmaktadır. Dilbilim çalışmalarında dilyetisinin incelenmesi

gerektiğini savunmakta ve bu da üç temel kavrama işaret etmektedir: *Tasarım, gönderim ve düzenleme*. Baştürk, çalışmasının sonunda dili sadece birkaç yönü ile değil, onu bir bütün halinde ve bir dizge içerisinde inceleyen sözcelem kuramının belli bir dilden hareketle dilyetisini inceleyen bir yöntem olduğunu, bu yaklaşımla Türkçenin incelenmesinin hem Türk dilinin zenginliğini ortaya koyma, hem de genel dilbilime katkıları açısından yararlı olacağına dikkat çekmektedir.

Türkçe ve Fransızca'da Yorum Ögesi (s.215-236) adlı çalışma Arsun Uras Yılmaz'a ait: Yılmaz, bu çalışmada Türkçe ve Fransızca'daki yorum kavramına değinmektedir. Doktora tezi için elde ettiği 'data'dan yararlanarak Türkçe ve Fransızca'da yorum ögesinin farklılığını dadasına dayanarak açıklamaya çalışmaktadır. Yılmaz, karşılaştırmalı bir biçimde sözcede yorumun yeri ve görevi, her iki dilde de yorum'un işleyişi ve iki dildeki yorumun farklılıklarını ve benzerliklerini araştırma konusu yapmaktadır. Çalışmasının ana başlıklarını *Tonlama ve Sözcelem, Sözce, Yorum, Sözdizimin Özellikleri, Tonlama Özellikleri ve Sonuç* bölümleri oluşturmaktadır.

Kitabın son iki makalesi toplumdilbilim alanına ilişkindir. Bunlardan ilki Çiğdem Balım ve Ayşegül Aydıngün'e ait: *Dil ve Grup Kimliği: Ahıska Türkleri* (s. 236-243). Balım ve Aydıngün çalışmalarında, Ahıska Türkleri örneğini ele alarak dil ve dilin topluluk tarafından korunması, özellikle 'milliyet, kimlik ve etnisite' tanımlarının dile dayandırıldığı eski SSCB gibi toplumlarda kimliğin son derece önemli bir unsur olduğunu vurgulamaktadırlar.

Toplumdilbilim alanına ilişkin *Eğitim Fakültesinin Farklı Bölümlerindeki Öğretim Elemanlarının Cinsiyetinden Kaynaklanan Dilsel Farklılıkları* (s.244-251) adlı çalışma ise Işıl Açıkalın'a ait: Açıkalın'ın çalışmasında, iki ayrı bilim dalında (Eğitim Bilimleri ve Zihinsel Engelliler) çalışan kadın ve erkek öğretim elemanlarının ders anlatırken cinsiyetlerinden kaynaklanan dilsel farklılıkları sergileyip sergilemedikleri araştırılmaktadır. Çalışmanın sonucunda, aynı fakültenin farklı birimlerinde çalışmakta olan kadın ve erkek öğretim elemanlarının kendi birimlerindeki dilsel farklılıklarının yanında birimler arası dilsel farklılıkların da olduğu ortaya konmaktadır. Öte yandan birimler arasındaki yapısal özellikler ve öğretim konularının özellikleri, öğretim

elemanın dil kullanımına yansıdığı, cinsiyetten kaynaklanan kadın-erkek dil kullanımı farklılıklarına ayrı bir boyut kattığı dile getirilmektedir.

Son olarak, bu kitapta yer alan her çalışma belirli bir kuram çerçevesinde kendine özgü ve özgün bir durum sunmaktadır. Bu tür çalışmaların hazırlanıp dilbilim alanında çalışma yapacak bilim insanlarının kullanımına sunulması her ne güçlükler olursa olsun sürmelidir. Bin bir güçlükler karşın öncelikle çalışmaları özgün biçimde ortaya koyan alan uzmanlarına, sonra da böyle bir kitabı bilim alanına armağan eden kitabın yazarlarına şükranlarımızı sunmak da bize düşmektedir.